

1. Selle küsitava väärtusega saavutusega on oma spordiala ajaloos (ja veel peaaegu samas kohas) teadaolevalt hakkama saanud vaid kaks meest: Alberto Ascari 22. mail 1955. ja Paul Hawkins 30. mail 1965. aastal. Palume võimalikult täpset vastust.

2. Pildil olev sportlane on kõigest 22-aastane, kuid jõudnud juba tulla olümpiavõitjaks, kolm korda maailmameistriks ning võtnud ka maailma karikasarja üldvõidu. Kes?

3. 1991. aasta Kuldsesse Kalevisse kuulusid mängijaist Aivar Kuusmaa, Tiit Sökk, Sergei Babenko, Andrus Nagel, Rauno Pehka, Margus Metstak, Aleksander Karavajev, Ivo Saksakulm ja Gert Kullamäe. Kolm mängijat on puudu. Nimetage need!

4. Eelmise aasta lõpus võisid sakslased rõõmustada: üle 80 aasta oli neil taas välja panna raskekaalu poksi maailmameister. Ehkki selle viimase mehe kodakondsusega on lood pisut segased, võistleb ta siiski Saksamaal välja antud litsentsiga. Küsimegi nende kahe sakslase nime, kellest üks oli universaalne maailmameister aastail 1930–1932, teine nüüd WBA „regulaarne” maailmameister.

5. Kui Göran Kropp 16. oktoobril 1995 Stockholmis rattasadulasse istus, teadsid vaid vähesed, mis tal kavas on. Kui ta ligemale aasta hiljem samas ratta seljast maha astus, oli temast saanud mitte ainult Rootsi, vaid lausa ülemaailmne kuulsus. Millega mees selle aasta sisustas?

6. 1936. aastal alustas liinil Berliin-Tallinn-Helsingi lende Deutsche Luft Hansa AG. Enne seda, 1928-1936 lendas aga liinil Berliin-Tallinn-Leningrad üks Saksa-Nõukogude ühisettevõtte, mis oli asutatud 1921. aastal ja saadeti lõplikult laiali 1937. Tallinna asemel kasutas firma küll Nehatu põllul asunud lennuvälja, sest Ülemiste lennujaam oli alles ehitamisel. Küsime firma nime.

7. See elektroonika-, keemia- ja telekommunikatsioonivõtte sai praeguse nime alles 1995. aastal. Tegemist on suuruselt neljanda *chaebol*'iga oma riigis. Üleilmsel nutitelefonide turul on firma turuosaks umbes neli protsenti, kuid eriti OLED-tehnoloogia maaletoojana on firmal teleriekraanide turul maailmas lausa domineeriv roll. Mis firma?

8. Kes oli see ameerika autotööstur (1925-2005), kes töötas algul General Motorsis, kuid seejärel lõi omanimelise autofirma. Firma läks küll pankrotti ja küsitavat süüdistasid ka USA võimud, kuid ajalukku on läinud selle firma auto filmis „Tagasi tulevikku“. Autofirma nimi kattub autotöösturi nimega. Kes või mis?

9. See taskupüstol on saanud nime oma looja järgi (ühetäheline erinevus). Püstolit võib kanda peidetult varrukas või muhvis (seda on kutsutud ka muhvipüstoliks). Enamasti on püstol ühelasuline, kuid võib olla ka mitmelasuline (pildil olev teeb neli lasku). Mis püstol?

10. Saksa DV rahatähtedel võis mõistetavalt näha eelkõige punaseid tegelasi – Marx, Engels, Zetkin -, aga esmapilgul ehk üllatavana mahtus nende kõrval viiemargasele ka üks vaimulik. Kes?

11. Mõneti irooniliselt peetakse esimeseks, kes langes Eesti Vabariigi eest, hoopis naaberrahva lätlaste esindajat. 1918. aasta 24. veebruari sündmuste ajal ei jõudnud senised punavõimud uute okupantide sakslaste eest piisavalt kiiresti pageda ning Eesti omakaitsejõududel tekkis nendega Tallinna sadama piirkonnas kokkupõrge, nõndanimetatud Elektriyaama lahing, milles langes ka meie küsitud mees. Kes oli see tänini Rahumäe kalmistul puhkav mees? (Vastuseks sobib nii tema läti- kui ka saksapärase nimi.)

12. Ärevail augustipäevil 1991, kui võis karta paljude Eesti poliitikute arreteerimist, lepiti Arnold Rüütli kabinetis Kadriorus kokku, et vabadasse jäävad maavanemad võiksid koguneda salaja Märjamaal. Arutlusel oli ka üks teine koht, kuid et see oli pideva jälgimise all, siis sellest ikkagi loobuti. Tegemist oli kohaga, mis oli ilmselt paremini ENSVs ette valmistatud, kuid seetõttu ka valitsusele, aga ka KGBle tuntud. Mis koht?

13. Nikolai Vekšin, William von Wirén, Eberhard Vogdt ning vennad Georg ja Andreas Faehlmann võitsid 1928. aasta suveolümpiamängudel Amsterdamis 6-meetriste paatide klassis purjetamises Eestile pronksmedali. Küsime nende purjepaadi nime.

14. Eesti kaitseväge taastamine algas kaitseministeeriumi (minister Ülo Uluots) ja kaitseväge peastaabi (ülem Ants Laaneots) asutamisega 1991. aastal, kuid 18. märtsil 1992 taastati ka kaks esimest pataljoni, ülemateks vastavalt Johannes Kert ja Albert Helme. Küsime, millised kaks pataljoni sel päeval taastati?

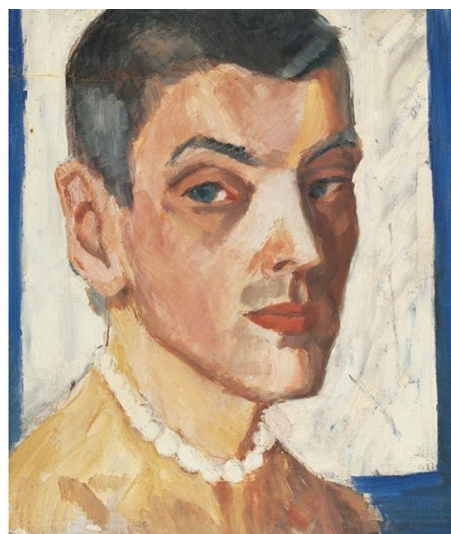
15. Seda varsti üksteist aastat tegutsenud bändi juhatab Tanel Aavakivi, samuti mängivad seal Artur Kiik, Vallo Mänd, Priit Sootla, Margus Tammemägi, Andrus Lillepea, Karl Laanekask ja Indrek Mällo. Tegevust alustades olid eeskujuks James Lasti, Herb Alperti ja Ray Conniffi orkestrid. Koos selle bändiga on esinenud näiteks ka Ivo Linna ja Hendrik Sal-Saller ning Kaire Vilgats ja Liis Lemsalu. Kõlab ka üks pala bändi esituses. Nimetage bänd.

[HELI]

16. Üks praegusi keni traditsioone on nõndanimetatud sinilille-liikumine sõjaveteranide auks. Sajakonna aasta eest, juba enne Esimest maailmasõda ja ka vabariigi ajal, oli aga Eestis levinud valgelille-liikumine: samamoodi müüdi valgete õisikutega lilli, kanti rinnamärke jne. Milleks koguti raha valgelille-liikumisega?

17. Küsime vanade eestlaste traditsioonilisse taevapilti kuulunud tähtkuju, mille moodustasid üheksa tähte Pegasus, Andromeeda, Perseuse, Veomehe ja Kaksikute tähtkujust. Sama nime kannab ka praegu Eestis tegutsev astronoomiahuviliste ühendus.

18. See Eesti kunstiklassikasse kuuluv maal "Autoportree pärlitega" (1935) oli hiljuti väljas Kumu näitusel "Kurja lillede lapsed. Eesti dekadentlik kunst". Nimetage kunstnik.

19. Ta oli itaalia traditsionalistlik filosoof (1898-1974). Teda on seostatud fašistide, aga ka natsidega. Tema põhitees oli, et maailm on alla käinud ja et kuldne aeg oleks vaja taaselustada. Tema tööd („Mäss modernse maailma vastu“ jt) on väidetavalt mõjutanud alt-right liikumist (nt Trumpi endine peastrateeg Steve Bannon), aga ka suurvene šovinisti Aleksandr Dugini. Kes?

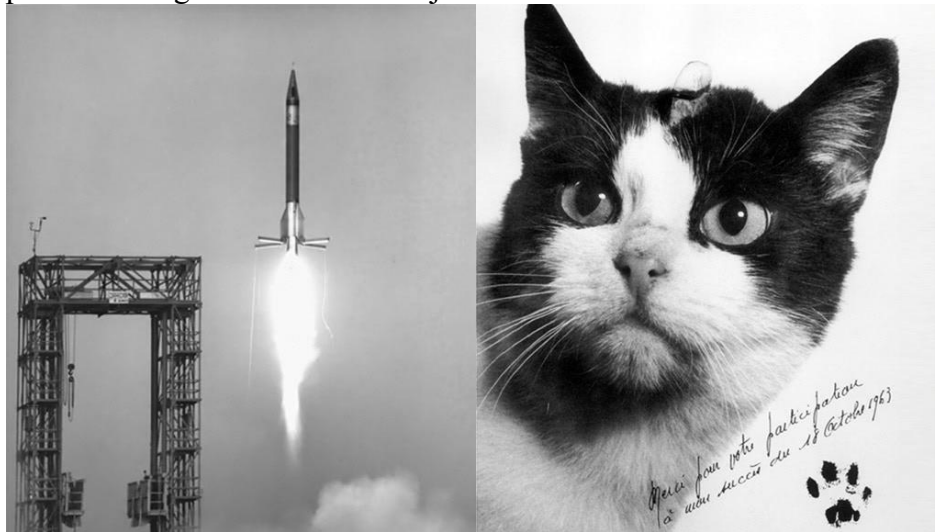
20. Seda vanakreeka filosoofi (u. 372 - 287 e.Kr), Aristotelese sõpra ja mõttekaaslast, on nimetatud ka botaanika isaks. Muuhulgas on tema töödest säilinud kaks botaanika-alast teost: "Taimelugu" ja "Taimede algpõhjustest". Eesti keeles on ilmunud tema teos "Inimtüübid". Kes?

21. Üks massilt suuremaid taimi maailmas on samast juurest kasvanud ameerika haavapuu koloonia Pando, ehk Võbisev Hiiglane, arvestusliku kaaluga 6000 tonni 43 hektari suurusel alal. Meie küsimus on lihtsam: haavapuu ingliskeelse nime järgi on nime saanud üks kuulus suusaspordikeskus, ühtlasi ka koht, kus kinnisvarahinnad on olnud kõige kõrgemad USA-s. Elanikke ligemale 7000. Küsime seda asulat ja osariiki, kus see asub.

22. Selle küpressiliste sugukonda kuuluva okaspuu (*Thuja occidentalis*) kodumaa on Põhja-Ameerika idaosas. Euroopasse toodi puu 1540-ndatel, Eestisse jõudis 17. sajandil ja on meil haljastuses laialdaselt kasutatav. Talub hästi kärpimist, seetõttu kasutatakse seda palju hekkide rajamiseks. Puu võib muidu kasvada 15-25 meetri kõrguseks; eluiga võib olla 200-400 aastat, teada on aga ka tuhandeaastaseid puid. Sorte on teada üle 300. Mis puu?

23. See on maailma kalleim maitseaine. Valdava enamuse toodab sellest Iraan (90-93% maailmaturust). 2014. aastal toodeti maailmas kokku seda 250 tonni. Lääne-Euroopas võib jaehind olla erinev, kuid näiteks 2013. aasta veebruaris maksis 0,06 untsi 16,26 dollarit. Missugune maitseaine?

24. Esimene kosmosekoer Laika on laialdaselt tuntud, nagu ka esimene šimpans Enos ja veel mitmed mitteinimestest kosmonaudid. Meie küsime aga 1963. aastal prantslaste algatusel kosmosesse jõudnud esimese kassi nime.

25. Kuulame 1901. aastal kirjutatud kirklikku ja dramaatilist prelüüdi op.23 nr.5 g-minoor *alla marcia*, mängib Andrei Nikolski. Kes on helilooja?
[HELI]

26. See saar on üheaegselt üks nn ABC saartest, aga ka Tuulealustest saartest (mis on omakorda osa Väikestest Antillidest), saare pindalaks on 178,91 km², elab samanimelisel territooriumil aga ligemale 105 000 inimest. 1977. aastal otsustas saare elanikkond referendumil alustada iseseisvumist, tähtajaks seati esmalt 1981, siis aga lükati iseseisvust edasi aastani 1991, kuid 1990. a saavutati keskvõimuga kokkulepe, millega iseseisvumine lükati tähtajatult edasi. Saare kõrgeim mägi on Jamamota (188 m).

27. Üheks maailma vanimaks linnukaitsealaks peetakse väikest saarerühma, millel 676. aastal kohaliku abti Cuthberti korraldusel keelati hahkade ja teiste pesitsuslindude küttimine. Mis saartega oli tegu? (Kaks punkti annab ka saarestikust pisut eemal asuva sarnase nimega saare nimetamine, mis on kuulsaks saanud ühes sootuks teises kontekstis.)

28. Mägesid on võimalik mõõta mitut moodi ja ühe mõõtmise järgi lööb Džomolungmalt tiitli üle üks teine mägi, mis merepinnast mõõdetuna on peaaegu 2.5 kilomeetrit madalam, aga asub maakera iseäralikku kaju arvestades ometi Maa keskpunktist õige pisut kaugemal. Mis mägi? (Ühe punkti annab riigi nimetamine.)

29. See traditsiooniline Briti ülerõivas sai nime ühe Flandria linna järgi, kus juba 17. sajandil valmistati karusest villast kangast, millest õmmeldi jakke. ... on tavaliselt kapuutsiga ja pööradega mantel, millele on peale õmmeldud suured klappidega taskud. 1890-ndatel tunti seda Briti mereväes kui konvoimantlit. Hiljem oli üks selle tuntud kandjaid feldmarssal Montgomery. Nimetage rõivas (või Belgia linn).

30. Kuulame folgilikku valssi "To Ramona" kunagise Dr. Feelgoodi kitarristi Wilco Johnsoni bändi tõlgenduses. Kelle lugu nad kaverdavad? Plaadil ilmus see esmakordselt 1964. aastal.

[HELI]

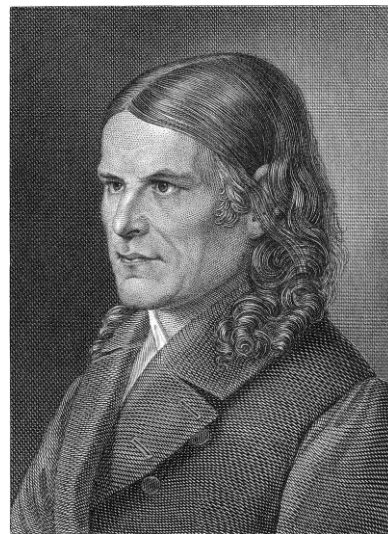
31. Seda Soome vaimulikku, hilisemat Turu piiskoppi, on peetud Soome kirjakeele rajajaks, samas oli ta ka peamisi luterliku reformatsiooni läbiviijaid Soomes. Tema trükistest tuleb mainida ABC-Kiria (aabits ja katekismus, 1539), Rucouskiria (palveraamat, 1544) ja Se Wsi Testamentti (Uus Testament, 1548). 1551. aastal ilmunud Daidin Psaltari (psalmideraamatu) eessõnas loeb ta üles ka 12 hämelaste ja 12 karjalaste jumalat, sh Kalevipojad ja Pellonpecko. Kes?

32. Ta sündis 1946. aastal toonases Tšehhoslovakkias, kuid murdis end lõpuks Hollywoodi režissööriks. Tema lavastatud filmide seas on näiteks sellised komöödiad nagu „Tondipüüdjad“, „Kaksikud“, „Juunior“, „Lasteaiapolitseinik“ või ka „Kuus päeva, seitse ööd“ jpt. Ta on olnud ka paljude filmide (kaas)produtsent, näiteks „Hitchcock“. Kes?

33. Eestlastel on kombeks ennast laulurahvaks pidada, kuid 2013. aasta Eurobaromeetri uuringus selgus, et see ei vasta päris tõele. Küsitluse põhjal oli Eestis näiteks viimase aasta jooksul laulnud ainult 15% inimesi, millega eestlased olid Euroopas üsna keskpärased. Kõige rohkem, koguni 38%, olid aga laulnud ... Kes?

34. Nimekas Ukraina režissöör ja kunstnik Igor Podoltšak korraldas 25 aasta eest, 1993. aasta jaanuari lõpul kõigest paari graafilise lehega näituse, mis ometi sai otsekohe ülemaailmselt kuulsaks. Mis muutis need kaks pilti nii tuntuks?

35. Eluajal (1788–1866) peeti teda üheks suuremaks saksa poeediks, võrreldavaks isegi Goethega, kuid surma järel on ta valdavalt unustusse langenud – ehkki tema luuletustele kirjutatud laule lauldakse mõnevõrra tänini ja tema Koraani tõlget peetakse seniajani poeetilise poolest ületamatuks. Kümneid peamiselt idamaiseid keeli osanud mees tundnud muu hulgas ka eesti keelt, paraku eesti keelde on temalt jõudnud ainult üksikud luuletused ja laulutekstid. Kes on see omaaegne saksa kultuuri korüfee?

36. Gallia keltide roomlaste-vastase ülestõusu juht Vercingetorix tekitas 52. aastal e.m.a Julius Caesari vägedele tõsist peavalu, kuni ta lõpuks Alesia piiramisel vangi langes ja triumfikäigus Rooma viiduna hukati. Täpsemini oli ta ühe tugevama keldi hõimu pealik ja selle hõimu nimi elab ka tänase Prantsusmaa regiooni nimes edasi. Regiooni ajalooline keskus Clermont-Ferrand on vanimaid asulaid Prantsusmaal üldse, kuigi Caesari ajal kandis nime Nemossos. Küsime gallialaste hõimu nime.

37. “Rahva Piibel” oli tuntud Eesti kirjamehe koostatud, vanasõnadest, rahvalauludest, mõttetradest ja riimitud salmidest välja nopitud 155 peatükiga “üleüldine õpperaamat rahvale”, mis ilmus kahes trükis 1910. ja 1912/1913. aastal. Küsime Rahva Piibli koostajat (elas 1853-1915).

38. Venemaa koloniaalimpeeriumi laienemise ajalukku kuulub ka episood 1888.–1889. aastast, mil formaalselt küll mitteriikliku ettevõtmisena asutati Uus-Moskva koloonia. Tõsi, see püsis ainult mõne nädala, enne kui teine, piirkonnas juba ennast kindlalt sisse seadnud koloniaaljõud Vene kasakad sealt välja löi. Millise tänapäeva riigi territooriumil see afäär toimus?

39. Martin Lutheri tegevuses tähtsal kohal olnud 16 linnast on Saksamaal moodustatud nõndanimetatud Lutheri-linnade liit. Sealjuures kahe linna nimes on tänapäeval ka ametlikult oisid Lutherstadt. Millistel linnadel?

40. Seda André Reichlingi 1989. aastal komponeeritud viisi on Eestiski saanud viimasel poolteisekümnel aastal mitmel korral kuulda. Käesolevast aastast on see ametlikult ka hümniks kinnitatud. Mis hümniga on tegu?

[HELI]

41. 1982. aasta jõuluks soovis tõusuteel olev videomängude firma Atari välja tulla äsja suure eduga linastunud filmi põhjal loodud mänguga. Paraku selgus, et edu alati üle ei kandu: seda Atari mängu peetakse tänini üheks maailma halvimaks videomänguks ja tihti arvatakse, et see põhjustas isegi 1983. aasta suure videomänguturu kraahi. Mis oli selle mängu (või eeskujuks olnud samanimelise filmi) pealkiri?

42. Kui tavaliselt nimetatakse kosmoseriigiks maapealset riiki, mis ühel või teisel moel kosmoses askeldab, siis möödunud aasta lõpust on olemas ka „päris” kosmoseriik, mis ainult kosmoses eksisteeribki. Mis nime kannab see praegu ligema 200 000 kodanikuga riik (mida, tõsi, ei ole seni keegi tunnustanud)?

43. Seda legendaarset hiina võitluskunstide praktiseerijat (1893 – 1972) peetakse Bruce Lee õpetajaks ja Wing Chun stiili populariseerijaks. Kinolinal on temast vändatud mitmeid filme, teda on kehastanud Donnie Yen, Tony Leung, Dennis To jpt. Kes?

44. Seda eemalolekut väljendavat lauset kasutas esimesena promooter Horace Logan 1956. aastal. Pärast seda on see lause hakanud elama oma elu ja muutunud lahutamatuks osaks meie popkultuurist. Lause on kasutatud hiljem veel sama inimese kohta, kuid enamasti variatsioonidega lugematute teiste inimeste kohta. Mis lause?

45. Sigarit võidakse süüdata mitmel viisil, kuid parimaks loetakse ühest kindlast puuliistust saadud leeki, mis panevat sigari kõige paremini põlema, tuues välja just tubaka omadused. Mis puu liistuga süüdatakse sigarit?

46. Küsime USA popkunsti klassikut (1933-2017), kelle tööde hulgas on “President Elect”, “Marilyn Monroe I” ning “Untitled (Joan Crawford says...)”. Tema ehk tuntuim töö on suur sõja- ja tarbimisühiskonna kriitiline maal “F-111” (1964-65). Siin näete ka tükikest sellest.

47. 17. sajandil hakati Euroopas tasapisi kohvikuid rajama ja õige pea jõudis see komme Eestissegi. Teadaolevalt tegutses esimene kohvik siin juba 1697. aastal. Kus?

48. Varasemalt kandis see odavmüügikaupluste kett nime Schwarz Unternehmenstreuhand. Ettevõtte asutati 1930. aastal ja tänaseks opereerib see enam kui 10 000 poodi üle Euroopa ning tegutseb 30 riigis. Selles töötab kokku üle 300 000 inimese. Mis firma?

49. Selle omal ajal revolutsiooniliseks osutunud relva viimane teadaolev sõjaline etteaste toimus Teise maailmasõja aastatel, mil seda kasutas rünnakusignaali andmiseks (ja ühtlasi vaenlase tapmiseks) üks ekstsentriline sõjamees, tollase Briti peaministriga sama perenime kandnud Jack Churchill. Palume olla relva nimetamisel võimalikult täpsed.

50. Kes on see hallipäine härrasmees, kes kätleb parasjagu Chris Froome'iga?

VASTUSED

1. Lennanud Monaco GP-1 F1-autoga vette [HS]
2. Mikaela Shiffrin [JS]
3. Aivar Toomiste, George Jackson ja Marek Noormets. [EB]
4. Max Schmeling, Manuel Charr [ML]
5. Sõitis Rootsist jalgrattaga Džomolungmale, käis (üksi) tipus ja sõitis rattaga Rootsi tagasi [ML]
6. Deruluft (Deutsch-Russische Luftverkehrs A.G.) [HS]
7. LG [HS]
8. John DeLorean [EB]
9. Derringeri püstol [EB]
10. Thomas Müntzer, nn Saksa talurahvasõja juht [ML]
11. Johann Muischneek (Janis Muižnieks) [ML]
12. Kose KKK varjend [EB]
13. Tutti V [HS]
14. Kuperjanovi ja Kalevi [HS]
15. Estraadiraadio [JS]
16. Võitluseks tiisikuse ehk tuberkuloosiga [ML]
17. Ridamus [HS]
18. Karl Pärsimägi [JS]
19. Julius Evola [EB]
20. Theophrastos [JS]
21. Aspen, Colorado [HS]
- 22.. Harilik elupuu [JS]
23. Safran [EB]
24. Félicette [ML]
25. Sergei Rahmaninov [JS]
26. Aruba [HS]
27. Farne'i saared (Lindisfarne) [ML]
28. Chimborazo (Ecuador) [ML]
29. Duffle (ka duffel; Belgia linn Duffel) [JS]
30. Bob Dylan (lugu ilmus albumil "Another Side of Bob Dylan") [JS]
31. Mikael Agricola [HS]
32. Ivan Reitman [EB]
33. Taanlased [ML]
34. Esimene kunstinäitus kosmoses, orbitaaljaamas Mir [ML]
35. Friedrich Rückert [ML]
36. arvernid (Auvergne) [HS]
37. Mats Tõnisson [HS]
38. Djibouti [ML]
39. Eisleben, Wittenberg [ML]
40. NATO [ML]
41. E. T. the Extra-Terrestrial [ML]
42. Asgardia [ML]
43. Ip man [EB]
44. Elvis has left the building [EB]
45. seeder [EB]
46. James Rosenquist [JS]
47. Narvas [ML]
48. Lidl [EB]
49. (Inglise) pikkvibu [ML]
50. Belgia kuningas Philippe [JS]